

Neieciētības patiesā cena

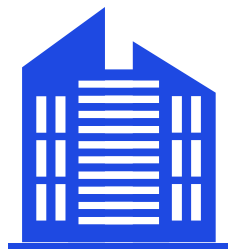
2022. gada 22. novembris

Kam ziņojums paredzēts?

Sabiedrībai

Uzņēmumiem

**Politikas
veidotājiem**

**LGBT+ un
civēktiesību
aizstāvjiem**

Ierobežojumi

Ziņojuma izstrādes gaitā tika identificēts, ka informācija attiecībā uz neiecietības un ekonomiskās attīstības savstarpējo ietekmi ir ierobežota. Tas neļauj pilnvērtīgi analizēt un novērtēt to radītās sekas, tādēļ šis ziņojums iekļauj tikai daļēju situācijas novērtējumu, koncentrējoties uz aspektiem, kam ir vislielākā ietekme un pieejami vispilnvērtīgākie dati. **Būtiski ir turpināt veikto izpētīt, lai iegūtu detalizētāku un precīzāku ietekmes novērtējumu.**

Iekļaušana kā diskriminācijas pretmets

Neiecietība un diskriminācija

Neiecietība – attieksme pret citiem, kas ir skarba, īgna, neuzklausot un necenšoties izprast citu domas un uzskatus. Vēlme nedalīties ar vienlīdzīgām sociālām, politiskām vai profesionālām tiesībām (Tēzauris (tezaurs.lv), *Merriam-Webster*).

Diskriminācija – **tiesību ierobežošana/ negodīga attieksme pret** konkrētu cilvēku vai cilvēku grupu attiecībā pret citiem cilvēkiem (Tēzauris (tezaurs.lv), *Merriam-Webster*).

Iekļaušana un iekļaujoša sabiedrība

Iekļaujoša sabiedrība – **pieņemoša attieksme**, visiem tās locekļiem tiek nodrošinātas **vienlīdzīgas iespējas**, tai skaitā **iespēja ietekmēt sociālās institūcijas** (DESA, *Creating an Inclusive Society*, 2009).

Iekļaujošas sabiedrības attīstībai jāveicina (DESA, *Creating an Inclusive Society*, 2009):

- Sabiedrības **uzskati, attieksme un uzvedība**, kas vērsta uz pieņemšanu dažādu tēmu un sociālu norišu kontekstā;
- Atbilstoši **likumi un tiesiskā vide**, kas aizsargā ikviena iedzīvotāja pamattiesības.

01

Iekļaušanas un ekonomiskās attīstības sarežģītās attiecības

Iekļaušana un ekonomiskā attīstība ir savstarpēji ietekmējoši faktori

Cilvēkkapitāls un ekonomiskais potenciāls – cilvēkkapitāls, kuru veido spējas, prasmes, zināšanas un veselības aspekti veido individuālo produktivitāti un ietekmē ekonomikas produktivitāti

Iekļaušana

Ekonomiskā attīstība

Pieprasījums pēc cilvēktiesībām – valstīs, kurās ir attīstītāka ekonomika un lielāka ekonomiskā labklājība un drošība, dažādu sabiedrības grupu tiesības tiek vienlīdz atzītas un ievērotas

Avots: Badgett, MV Lee, Kees Waaldijk, and Yana van der Meulen Rodgers. "The relationship between LGBT inclusion and economic development: Macro-level evidence." *World Development* 120 (2019): 1-14.

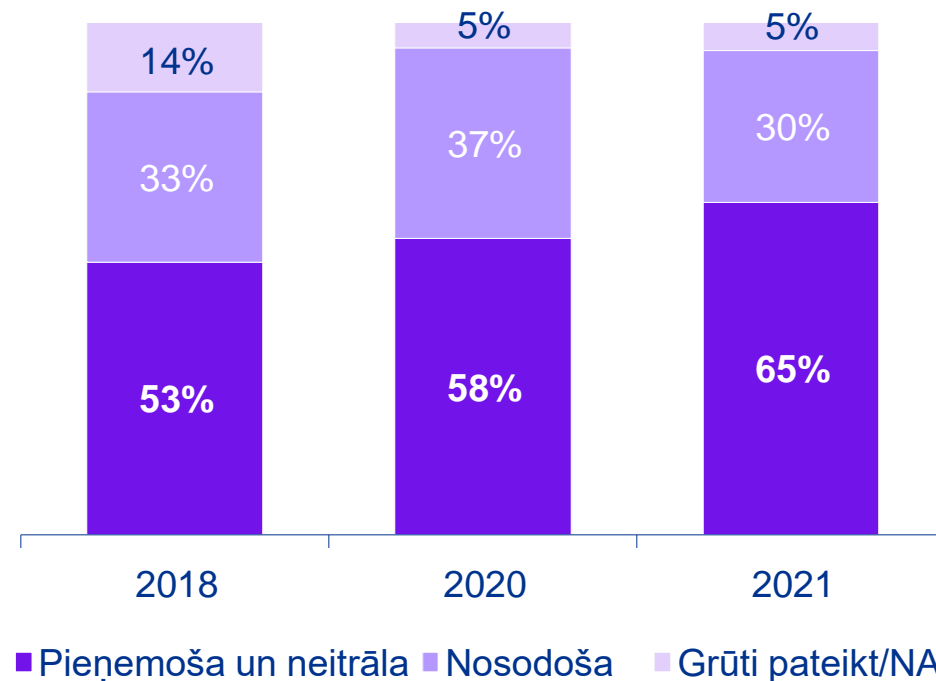
02

Kur esam šobrīd?

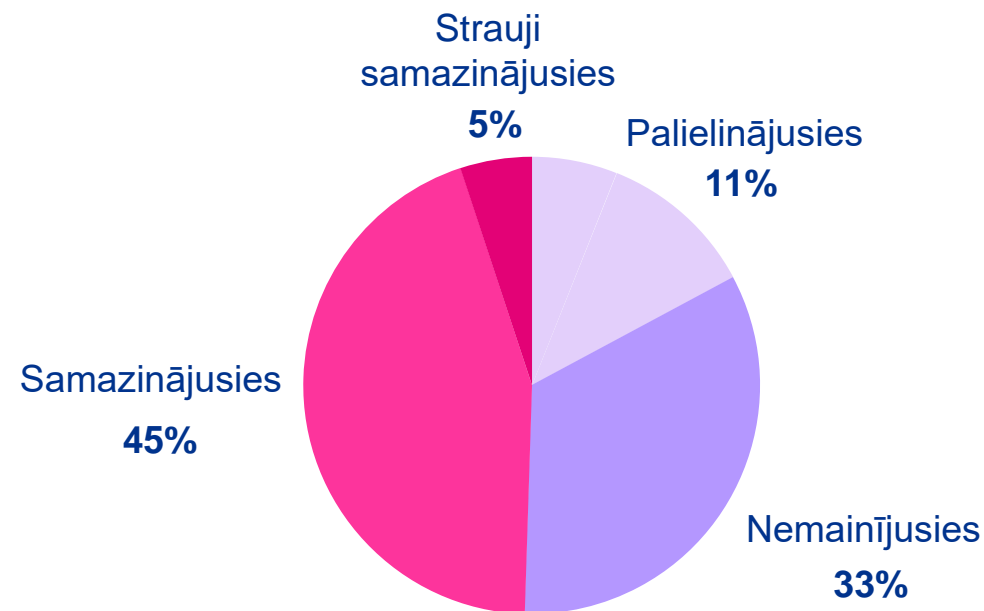
Attieksme par homoseksualitāti uzlabojas...

Sabiedrības attieksme par homoseksualitāti Latvijā:

Avots: SKDS dati, KPMG analīze

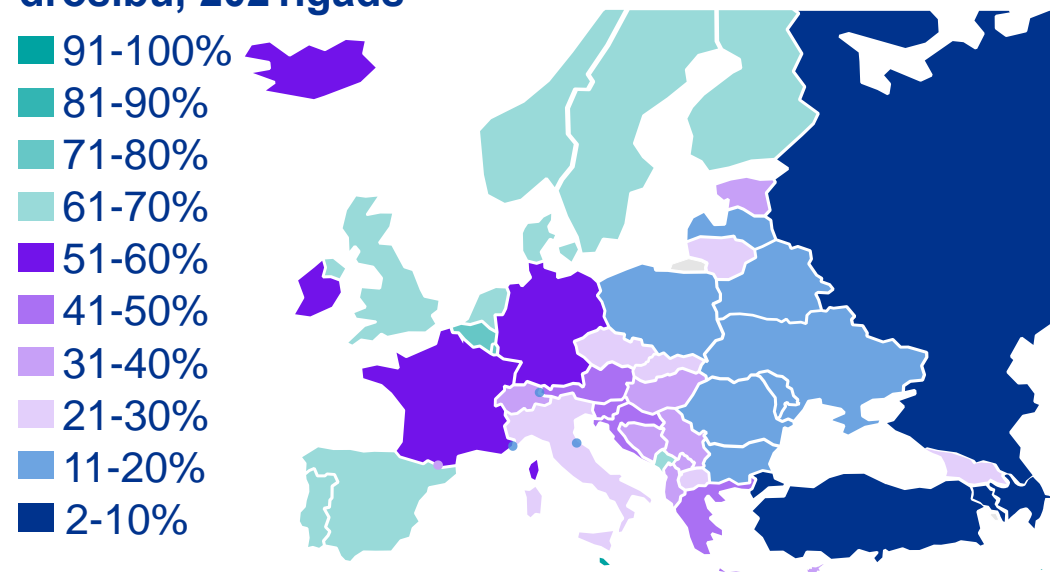
Pēdējo 5 gadu laikā diskriminācija un neiecietība pret LGBT+ iedzīvotājiem ir:

Avots: FRA (*European Union Agency for Fundamental Rights*) 2020.g. dati, KPMG analīze

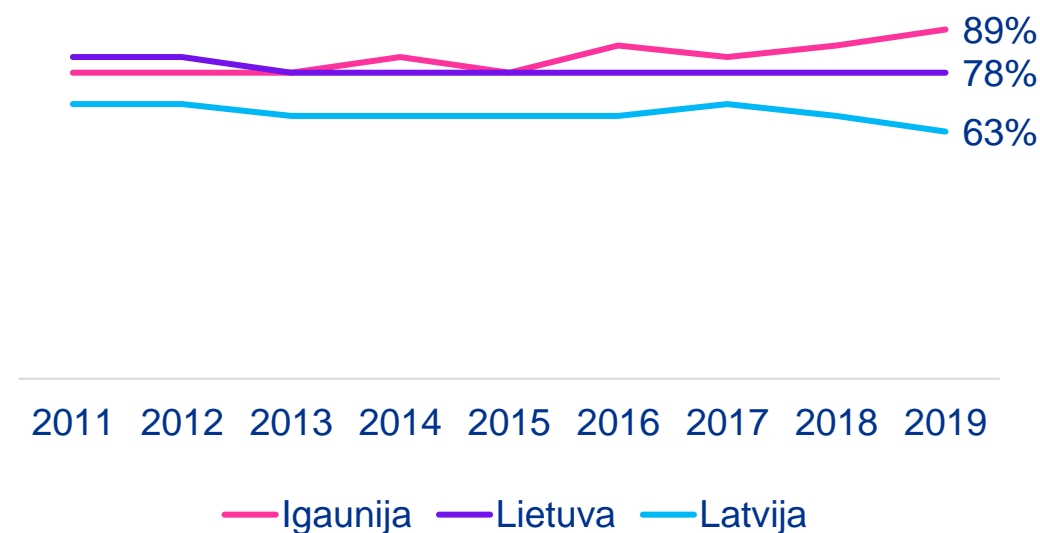
...bet trūkumi tiesiskajā vidē kavē iekļaujošas sabiedrības veidošanos

ILGA Rainbow Europe vērtējums par normatīvo aktu esamību, kas nodrošina LGBT+ iedzīvotāju drošību, 2021.gads

Avots: ILGA Rainbow Europe dati, KPMG analīze

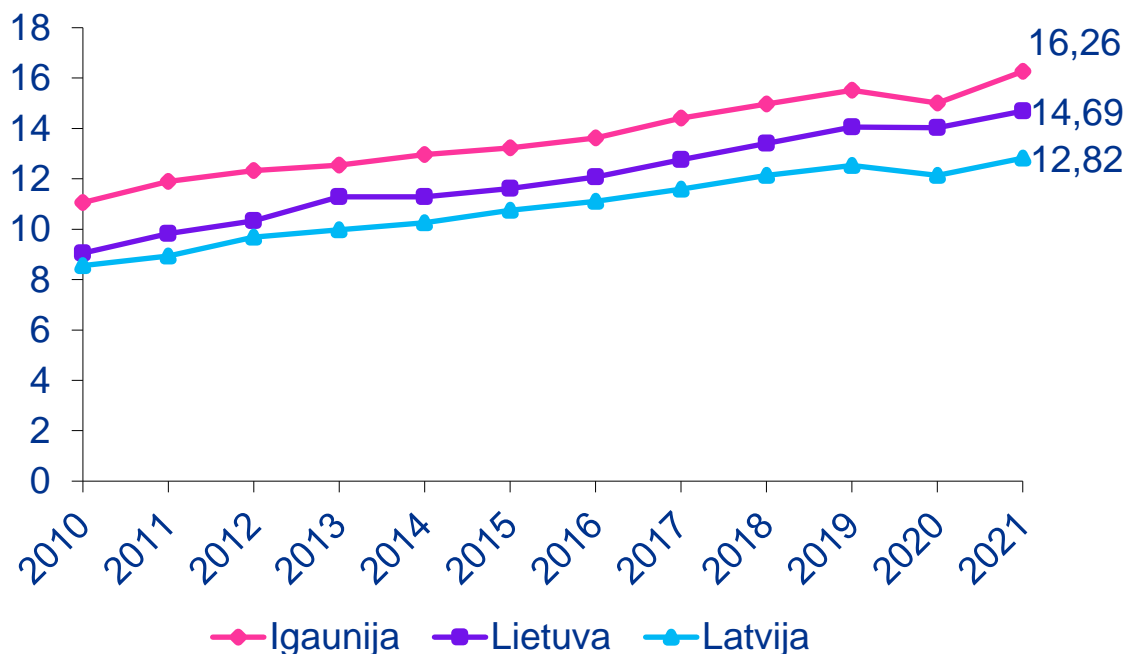
Rezultāti par iekļaujošu tiesisko vidi, 2011.-2019.g.

Avots: Global Barometer of Gay Rights, KPMG analīze

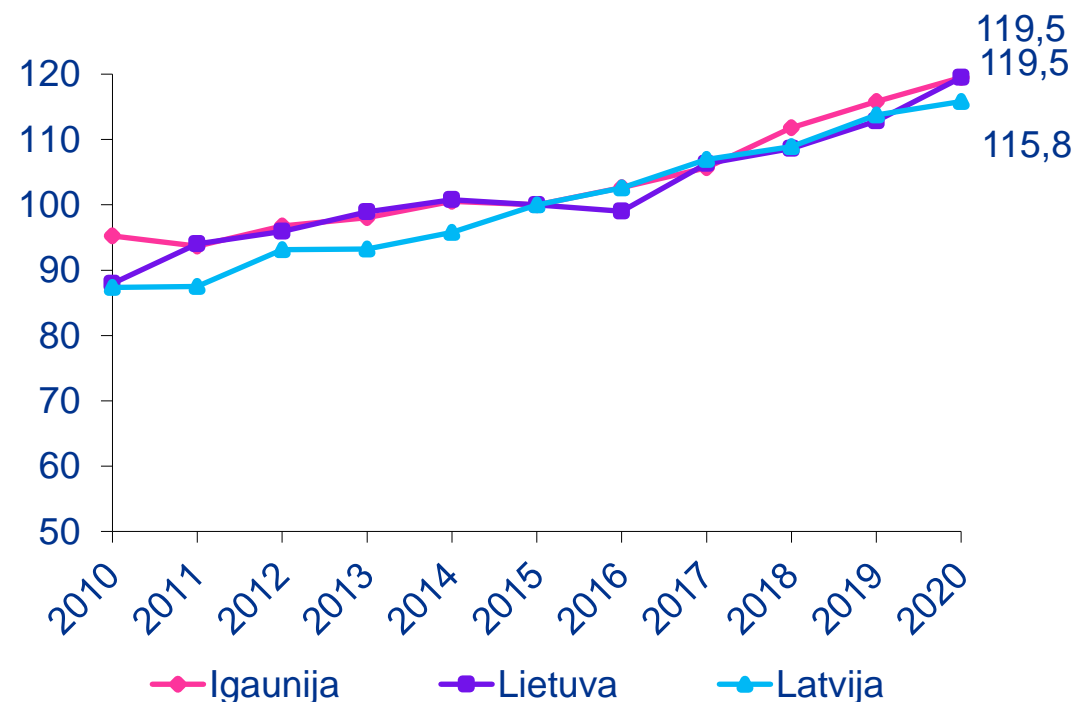
Latvijas ekonomika aug, pieaug nodarbināto produktivitāte, tomēr tā atpaliek no kaimiņvalstīm un...

Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju, tūkst. EUR

Avots: Pasaules Banka

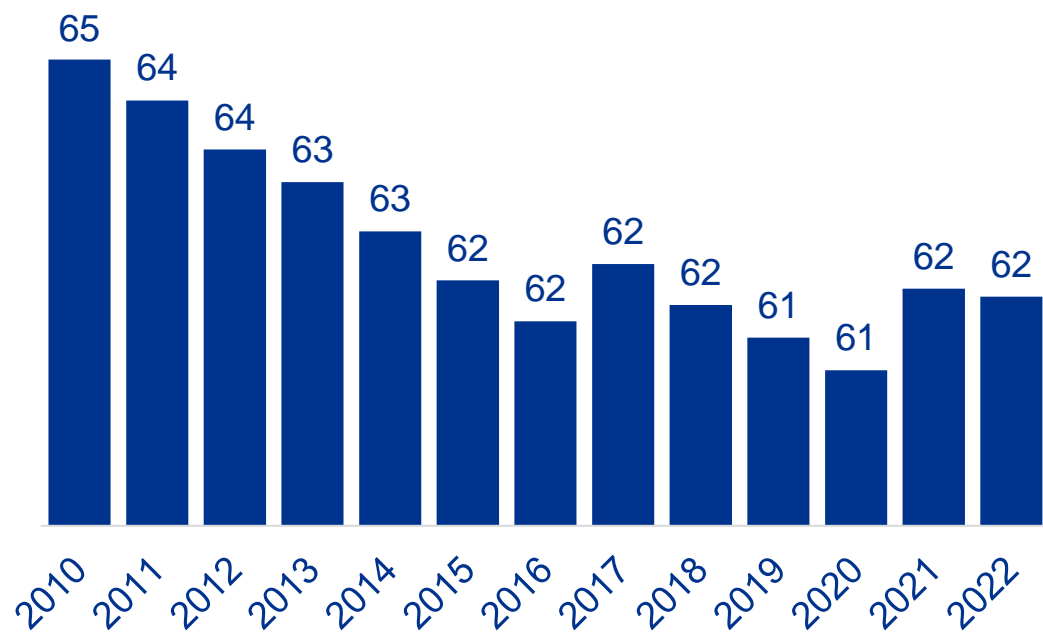
Produktivitāte, IKP uz nostrādātām stundām

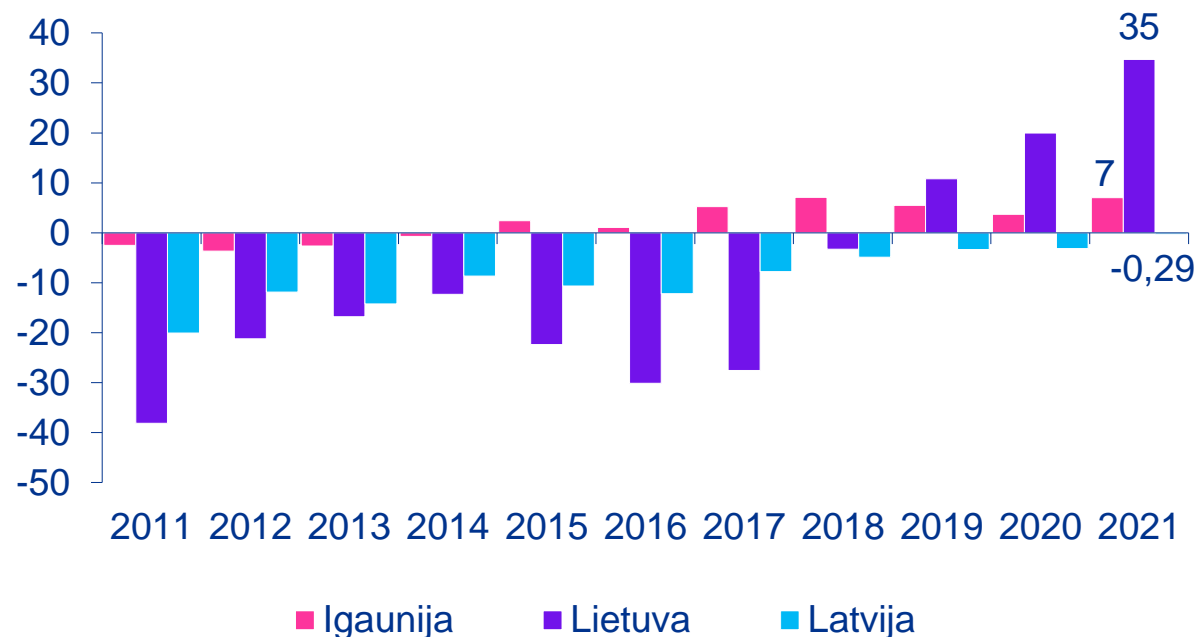
Avots: OECD

..to būtiski ietekmēs nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija, ko raksturo negatīvs migrācijas saldo, sabiedrības novecošanās

Latvijas iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā, % Migrācijas saldo, tūkst. iedz.

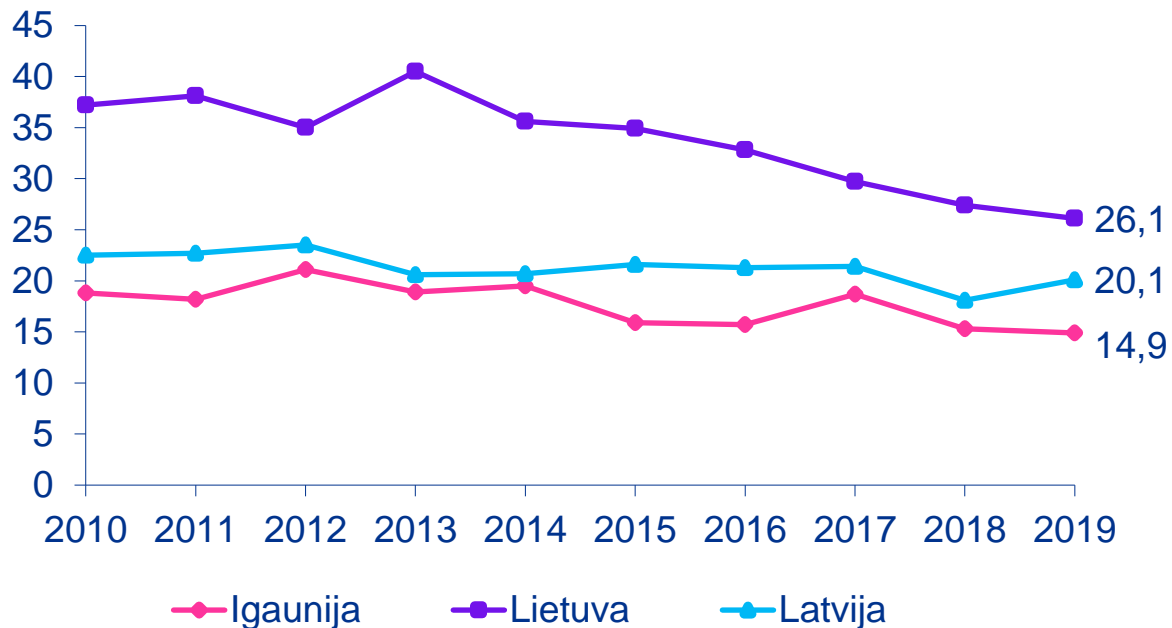
Avots: Oficiālās statistikas portāls

Avots: Eurostat

Latvijā ir trešais augstākais pašnāvību skaits ES

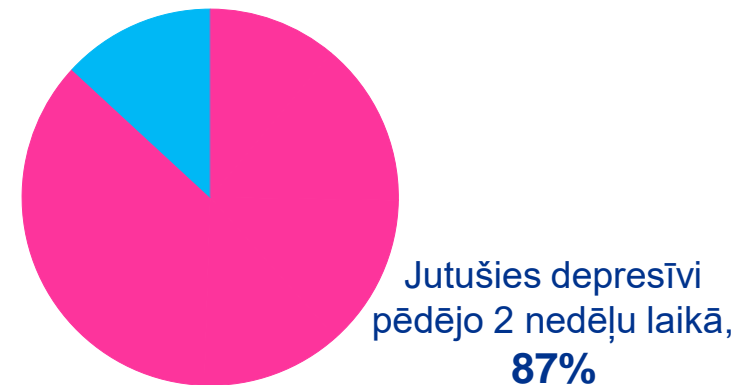
Pašnāvību skaits uz 100 000 iedzīvotājiem

Avots: Pasaules Banka

Depresivitāte vai nomāktība LGBT+ vidū

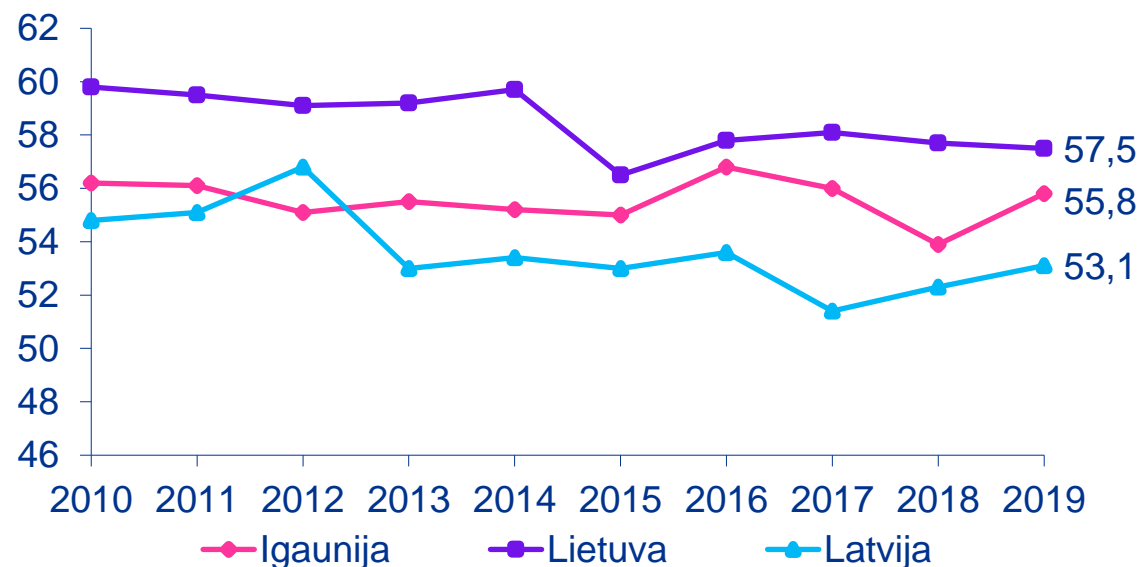
Nav jutušies depresīvi pēdējo 2 nedēļu laikā, **13%**

Avots: FRA (*European Union Agency for Fundamental Rights*) 2020.g. dati, KPMG analīze

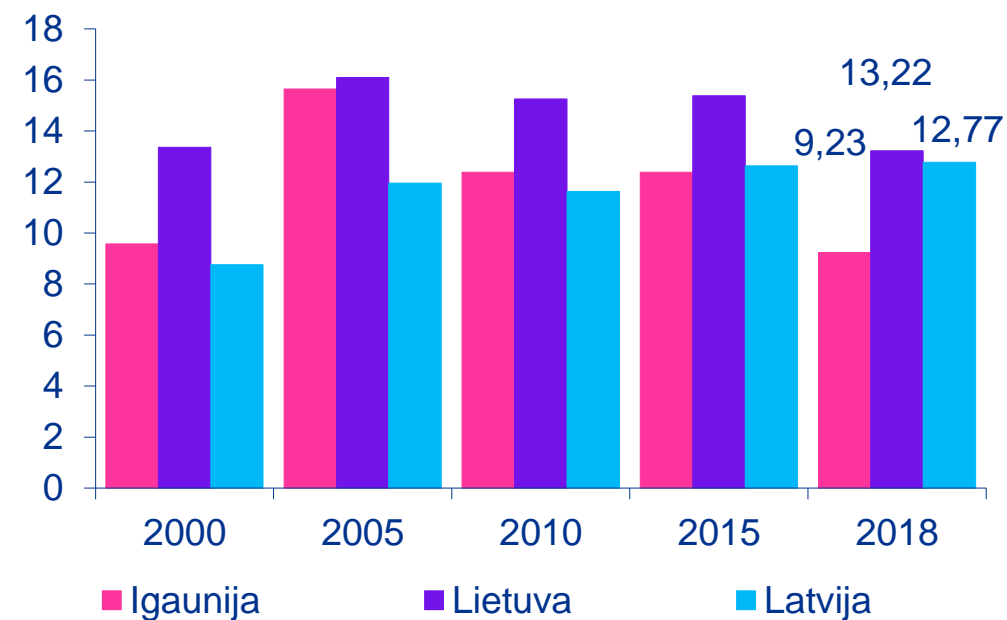
Latvijas iedzīvotājiem ir viens no zemākajiem veselīgi nodzīvoto dzīves gadu skaitiem, ko ietekmē dzīvesveids

Veselīgi nodzīvotie dzīves gadi

Avots: Eurostat

Alkohola patēriņš, l uz vienu iedzīvotāju

Avots: Pasaules Banka, KPMG analīze

03

Kāda ir ietekme ?

Neiecietības un diskriminācijas ietekme ir plaša un daudzveidīga, turklāt to ne vienmēr iespējams kvantificēt

Diskriminācijas un neiecietība rada ekonomiskās izmaksas

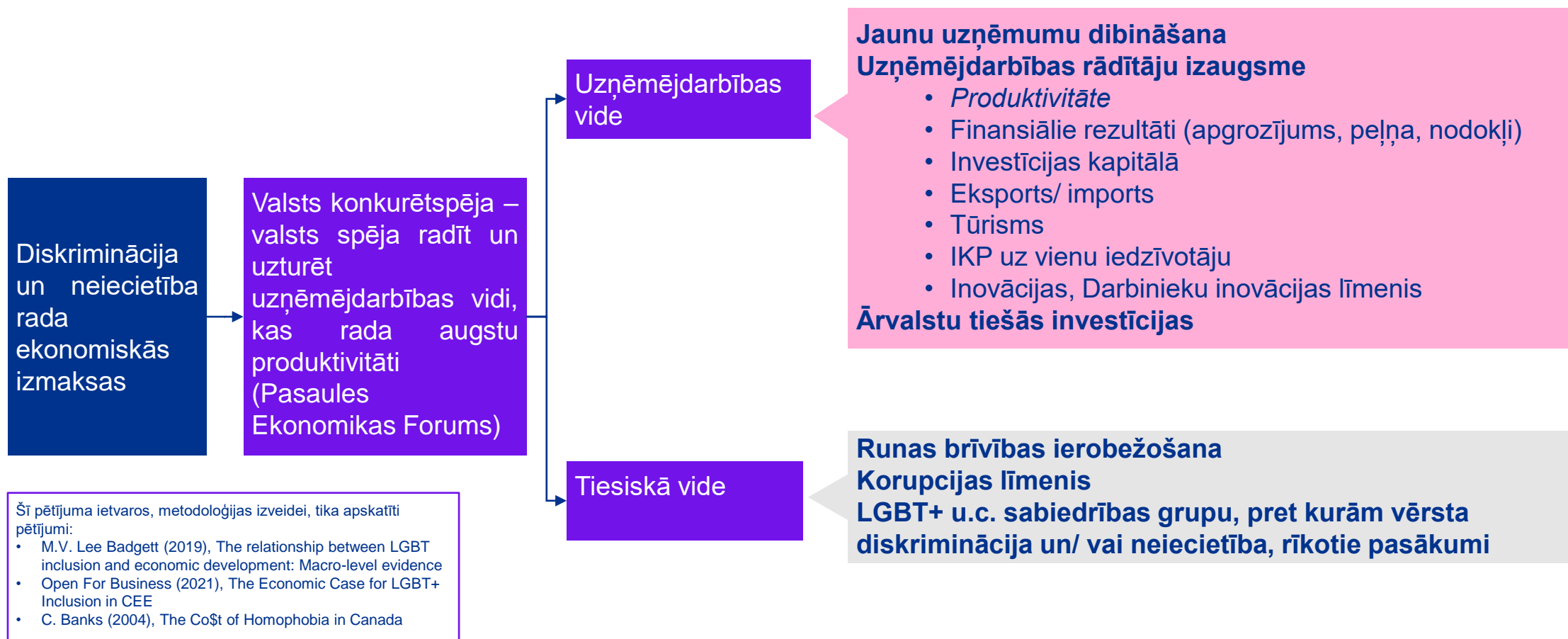
Cilvēkkapitāls – iedzīvotāju skaits un tā zināšanu un veselības stāvokļa kopums (Pasaules Banka)

Valsts konkurētspēja – valsts spēja radīt un uzturēt uzņēmējdarbības vidi, kas rada augstu produktivitāti (Pasaules Ekonomikas Forums)

Neiecietība un diskriminācija rada būtiskas ekonomiskās izmaksas, kas saistītas ar cilvēkkapitālu

Neiecietība un diskriminācija rada būtiskas ekonomiskās izmaksas, kas saistītas ar valsts konkurētspēju

04

Kādas ir izmaksas?

Faktori, kas Latvijā rada būtiskas ekonomiskās izmaksas

01

LGBT+
pašnāvību
radītās
izmaksas

02

Depresijas
radītās
izmaksas

03

Paaugstināta
alkohola
patēriņa
radītās
izmaksas

04

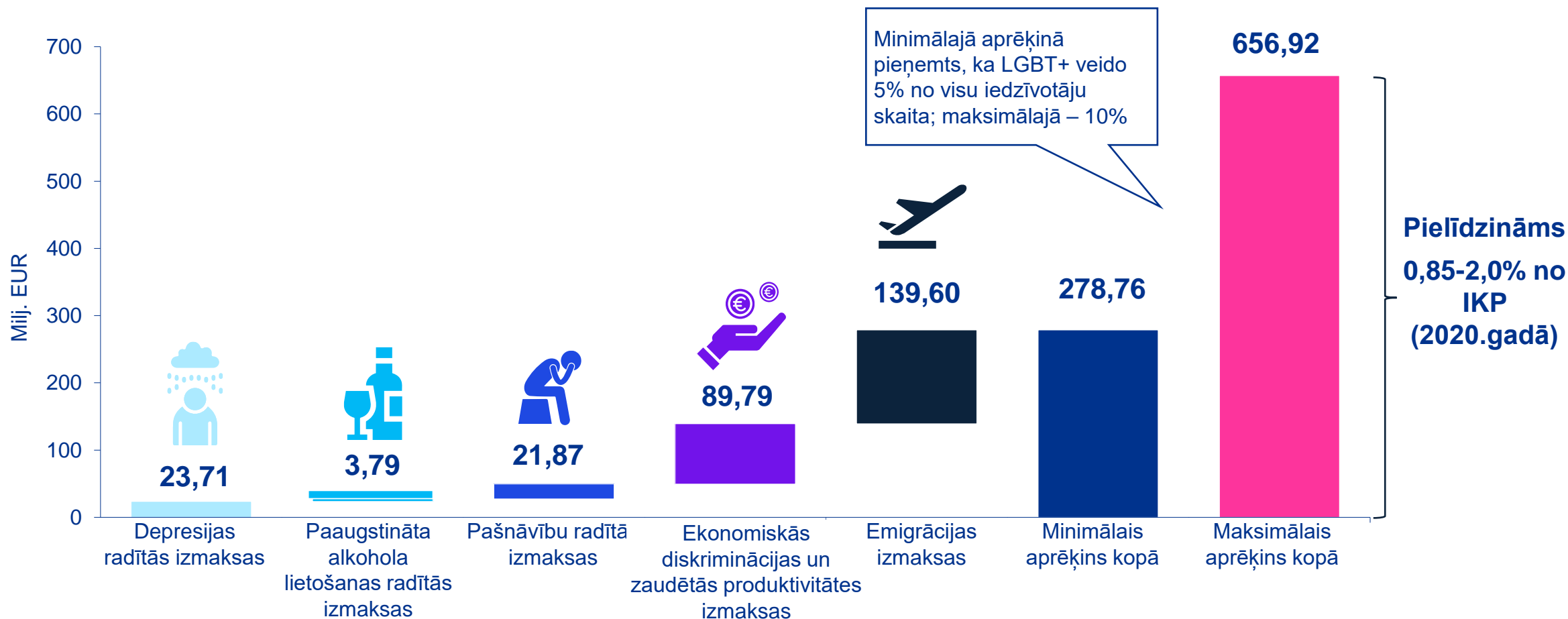
Produktivitātes
zaudējumu
radītās
izmaksas

05

Emigrācijas
radītās
izmaksas

LGBT+ iedzīvotāju īpatsvaram Latvijā tika noteikta minimālā (5%) un maksimālā (10%) vērtība, balstoties uz pētījumiem, kas veikti vairāk nekā 70 gadu garumā [Diversity of sexual orientation \(kinseyinstitute.org\)](https://www.kinseyinstitute.org).

Neiecietības ekonomiskās izmaksas sasniedz 279 līdz 657 milj. EUR

*Aprēķinos izmantoti dati par 2020.g. no Pasaules Veselības organizācijas, Oficiālā statistikas portāla, Slimību profilakses un kontroles centra, Eurostat

**Izdarītie pieņēmumi pamatoti ar dažādiem ārvalstu pētījumiem: [Understanding Anxiety and Depression for LGBTQ People | Anxiety and Depression Association of America](#); [Sexual Orientation and Estimates of Adult Substance Use and Mental Health \(samhsa.gov\)](#); [Preventing Suicide among Gay, Lesbian, Bisexual, Transgendered, and Questioning Youth and Young Adults: \(sprc.org\)](#) u.c.

05

Ko darīt? Rekomendācijas

Vislielāko ietekmi uz neiecietības mazināšanu var veicināt politiku attieksmes uzlabošanās un sabiedrības atbalsts

Kādi ir galvenie iemesli, kas veicinājuši diskriminācijas un neiecietības palielināšanos?

Avots: FRA (*European Union Agency for Fundamental Rights*) 2020.g. dati, KPMG analīze

Kādi ir galvenie iemesli, kas veicinājuši diskriminācijas un neiecietības samazināšanos?

Avots: FRA (*European Union Agency for Fundamental Rights*) 2020.g. dati, KPMG analīze

Rekomendācijas politikas plānotājiem

Iedzīvotāju skaits
– mirstība
(pašnāvību dēļ)

Veicināt izglītības iestāžu vadītāju un darbinieku izpratni par visaptverošu izglītojamo atbalstu, nodrošinot iekļaušanu, vienlīdzīgas tiesības un izteikšanās iespējas, tādā veidā mazinot ņirgāšanos un iebiedēšanu, kas var novest pie jauniešu pašnāvību gadījumiem.

Nodrošināt izglītības iestāžu un valsts pārvaldes darbinieku apmācības un ieviest iekšējās vadlīnijas par pašnāvības riska pazīmju pamanīšanu un preventīvu novēršanu, kā arī rīcību gadījumā, ja izglītojamais ir veicis pašnāvības mēģinājumu vai gājis bojā.

Apkopot un publicēt informāciju par pašnāvības risku jauniešu vidū, t.sk. atšķirībām LGBT+ jauniešu vidū, u.c. informāciju.

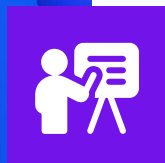

Nodrošināt un ieteikt jauniešiem iespēju apmeklēt kursus par tikšanu galā ar stresu un diskriminācijas negatīvo ietekmi.

Avots: KPMG apkopojums no starptautiskiem pētījumiem par iekļaujošas tiesiskās vides veidošanu

Rekomendācijas politikas plānotājiem

Iedzīvotāju skaits
– iedzīvotāju
aizplūšana,
nespēja piesaistīt
talantus.

Veicināt valsts pārvaldes darbinieku izpratni par LGBT+ izpratni, lai nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ikvienam, tādā veidā mazinot iedzīvotāju vēlmi pārcelties uz dzīvi citā valstī vai veicinot iedzīvotāju piesaisti.

Piešķirt tiesības reģistrēt kopdzīvi, tādā veidā mazinot iedzīvotāju vēlmi pārcelties uz dzīvi citā valstī.

Veicināt naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas mehānismu efektivitāti, t.sk. attiecinot to uz noziegumiem, kas saistīti ar seksuālo orientāciju un dzimuma identitāti.

Avots: KPMG apkopojums no starptautiskiem pētījumiem par iekļaujošas tiesiskās vides veidošanu

Rekomendācijas politikas plānotājiem

**Veselība –
darbspējas
samazinājums
stresa, depresijas,
uztraukuma dēļ,
veselības aprūpes
trūkums, papildus
izmaksas veselības
sistēmai:**

Izstrādāt vadlīnijas vai iekļaut esošajās vadlīnijās principus veselības aprūpes speciālistu iekļaujošu attieksmi pret LGBT+ kopienas pārstāvjiem.

Veikt pētījumus par slimību izplatību un to iespējamo saistību ar seksuālo orientāciju vai dzimuma identitāti, lai iegūtu/ pārbaudītu informāciju par mentālo u.c. veselības problēmu izplatību LGBT+ iedzīvotāju vidū.

Avots: KPMG apkopojums no starptautiskiem pētījumiem par iekļaujošas tiesiskās vides veidošanu

Rekomendācijas politikas plānotājiem

**Uzņēmējdarbības
vide –
uzņēmējdarbības
produktivitāte,
inovācijas,
darbinieku
motivācijas līmenis.**

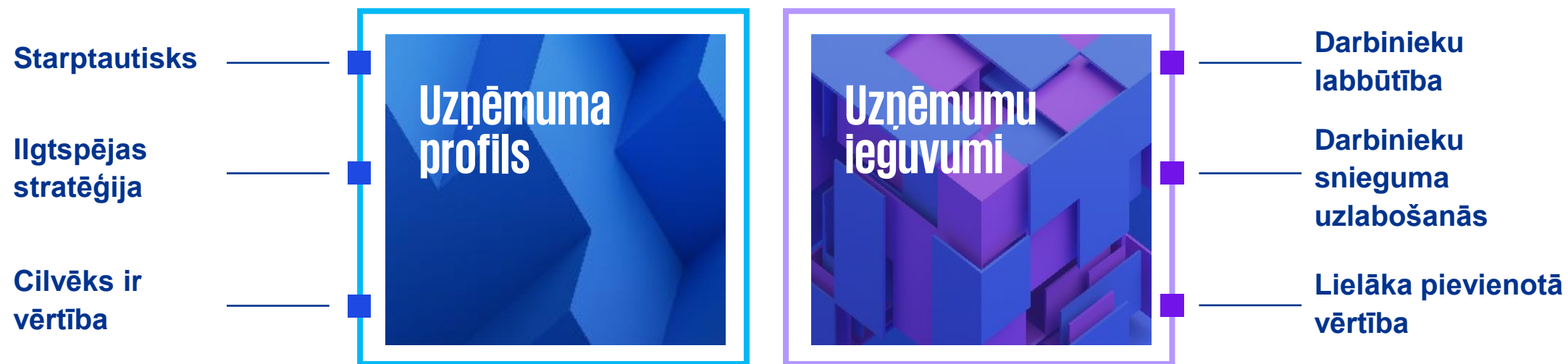
Izglītot uzņēmumus par iespējām, ko rada dažādība komandās, kā arī par aktuālo demogrāfisko situāciju valstī, kur cilvēku un potenciālo darbinieku skaits arvien samazinās.

Pilnveidot valsts institūciju kultūru, ieviešot tajās iekļaujošākus un atbalstošākus principus attiecībā uz LGBT+ iedzīvotājiem.

Avots: KPMG apkopojums no starptautiskiem pētījumiem par iekļaujošas tiesiskās vides veidošanu

Kopsavilkums no Latvijas uzņēmumu labās prakses piemēriem

Avots: KPMG veikta Latvijas Dažādības hartas uzņēmumu aptauja

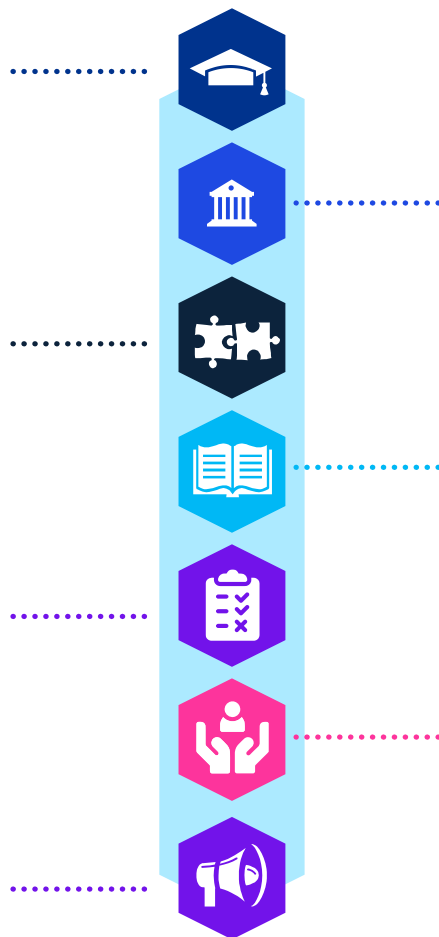
Kopsavilkums no Latvijas uzņēmumu labās prakses piemēriem

Mācības un izglītojošas kampaņas darbiniekiem

Iekļaušanas un dažādības elementu iekļaušana darba sludinājumos, iekšējās vadlīnijās, vizuālajā identitātē u.c.

Darbinieku paštests – dienas beigās pajautāt sev – kā es justos, ja mana rīcība tiktu nofilmēta un pārraidīta ziņās?

Darbinieku ziņošanas rīka ieviešana anonīmai informēšanai par problēmsituācijām komunikācijā

Sadarbība ar nevalstisko sektoru, publisko pasākumu atbalstīšana/ rīkošana, kā arī proaktīva iesaiste likumdošanas iniciatīvu atbalstā, kas veicina iekļaušanu un dažādību

Izglītojošu materiālu izstrāde, piemēram, video formātā stāstot plašākai sabiedrībai par sava uzņēmuma pieredzi un vērtībām

Vadības iniciatīva, izrādot interesi un rūpes par darbinieku labsajūtu uzņēmumā

Avots: KPMG veikta Latvijas Dažādības hartas uzņēmumu aptauja

Paldies!

**Laiks
jautājumiem!**

